

MORNING BLESSINGS

9 Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who removes sleep from my eyes and slumber from my eyelids.

One should not respond "Amen" here, for it is part of the longer berachah which follows.

10 And may it be Your will, Lord our God and God of our fathers, to accustom us to [study] Your Torah, and to make us cleave to Your commandments. Do not bring us into sin, nor into transgression or iniquity, nor into temptation or scorn; and may the evil inclination not have mastery over us. Keep us far from an evil person and an evil companion. Make us cleave to the good inclination and good deeds; and compel our inclination to be subservient to You. Grant us this day and every day, grace, kindness and mercy in Your eyes and in the eyes of all who behold us; and bestow bountiful kindness upon us. Blessed are You Lord, who bestows bountiful kindness upon His people Israel.

11 May it be Your will, Lord my God and God of my fathers, to protect me this day and every day from insolent men and from impudence; from a wicked man, from an evil companion, from an evil neighbor and from an evil occurrence; from an evil eye, from a malicious tongue, from slander, from false testimony, from men's hate, from calumnious charges, from unnatural death, from harsh diseases and from misfortune; from the destructive adversary, from a harsh judgment, from an implacable opponent, whether or not he is a member of the Covenant, and from the retribution of *gehinnom*.

Siddur HaKav:

One must be extremely scrupulous concerning the Blessings of the Torah. It is forbidden to utter any words of Torah before these blessings are recited. One who has slept at night recites them upon rising any time after midnight; if he was awake all night, he recites them when day breaks, just like all the other morning blessings.

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who has sanctified us with His commandments, and commanded us concerning the words of the Torah.

9 ברכות השחר
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, המעביר
לילה מעיני ונתנמה מעפעפי:

(ש"ע ירכ) ואין לעלות אחר המעביר שמה מעיני קודם ויהי רצון לפני שיהיה ברכה אחרת מיוחדת
בברך וחתמת בברך:

10 ויהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו,
שנתננו לך בחרותך, ותרביקנו במצותך,
ואל תביאנו לא ליד תבא ולא ליד עברה
ועון ולא ליד נסיון ולא ליד בוז, ולא לשלם
פני יצר הרע, ותרדקנו מאד לרע, ותרבי
לרע, ותרביקנו פניו מרב ומעשים טובים,
וכוה את יצרנו להשתעבד לך, והגנו רחום
ונכלל יום לזמן ורחמים ורחמים פניך ובעיני
כל רואינו, והגמלנו חסדים טובים. ברוך
אתה יי הגמול חסדים טובים לעמו ישראל:
יהי רצון מלפניך יי אלהי אבותי שנתננו לך רחום
ונכלל יום פניו פנים, ומעוז פנים, מאד לרע,
ומחבר לרע, ומשכב לרע, ומפגע לרע, מעין הרע, מלשון
הרע, מבלשנות, מעדות שקר משיגות הרפואה,
מעילה, מביטות מלשנה, מחללים רעים ומפוקדים רעים,
ומשכון המשותה כחן קשה, ומבעלי קשה, בן שדוא
בן ברית, ובן שואנו בן ברית. ומדינה של גיהנום:

(פס"ה) ברכת השחר קרי לומר כה מלה ולבואה ד"ת משה ער שיעבר ויהי עיני
כלל מברך בקומו מלכות הלילה ואין חסד כל הלילה מברך לבואו רחום משה ער ברכת המחר:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קיימנו
במצותך, וצונו ער דברי תורה:

והלעך

חסדים טובים. 20

ותנוּמָה מַעֲלָעֵפִי.¹

טובים. בא"י גומל חסדים טובים.¹

ובעיני כל רואי ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים.

טובים מלפניך ברוך אתה יי' גומל חסדים טובים . (דברי הימים ב' כ"ג, כ"ד)

בי"מ. בי"ש. בי"ז (בי"א יב)

בא"א אמ"ה המעביר שינה מעיני ותנומה
מעפעפי. ⁽²⁾ יחי רצון מלפניך יי' אלהי
ואלהי אבותי שתתן חלקי בתורתך
(ותדבקני) ⁽³⁾ במצותיך, ותרגיליני ליד
מצוה ⁽⁴⁾ ולא תרגיליני ליד עבירה) ושמרני
(מבא ⁽⁵⁾ ליד חטא) ומבא ליד עון מבא ליד
גיסיון מבא ליד ביוזק (כ"מ: לא ליד ⁽⁶⁾
עבירה ולא ליד עון ולא ליד בזיון), וכפ
את יצרי להשתעבד לך. ⁽⁷⁾ וישלום ⁽⁸⁾ בי יצר
(טוב) ⁽⁹⁾ ולא ישלום בי יצר הרע, (ורחקני ⁽¹⁰⁾
מאדם רע), ודבקני ברצון טוב (ובחבר ⁽¹¹⁾ טוב)
ובמעשים טובים, ותניני חיים ובטל יוב
לחץ לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל

ישראל

דומה לפועל שנכנס לשדה חבירו ונטעה ברשות. והאשה דומה לנכנס שלא ברשות. ועוד שאימת בעלה עליה ואינה יכולה לקיים אפי' מה שנצטווה. והנשים נוהגות לברך במקום שלא עשני אשה שעשני כרצונו כמי שמצדיק את הדין על הרעה הבאה עליו. כשרוחץ פניו מברך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי (ברכות סב) לפי שכשהעביר ידיו על עיניו ובירך פוקח עורים העביר קצת עוצם מעיניו וקצת מעפעפיו ועדיין עוצם עיניו לא העבירו כלו עד שירחצם במים.

יהי רצון מלפניך ה' אלהי על שם (משלי יח, כב) ויפק רצון מה'. ואלהי אבותי. ברוב התפלות מזכירין זכות אבות. ואם תאמר ברכה זו למה אינה פותחת בברוך והלא אין ברכה סמוכה לה, שאלו הברכות הקטנות אינם סמוכות לה שכל אחת מהן צריך לאומרה בשעתה כמו שאמרנו, ואע"פ שיש שסודרין אותם ביחד אעפ"כ אינם סמוכות לה, כמו ברכת הבדלה שהיא סמוכה לברכות שלפניה ואפי' הכי פותחת בברוך מפני שיש שמפזרין אותם, ואף שמכנסין פותח בהן בברוך. ויש לומר שהיא סיומה של ברכת המעביר שינה, וכן היא כתובה בגמ' בנוסחאות מדוייקות סמוכה לה בלא פירוד, וכן מצאתיה בסדר רב עמרם ורב סעדיה וכן היא דעת הרא"ש. וכתב עוד שצריך לומר ויהי רצון בוני ולאפוקי מן המקומות שנוהגין לפתוח בבית הכנסת מיהי רצון ולא יתכן. שתרגילני בתורתך על שם (תה' קטג, מד) ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד, ואע"פ שהטוב והרע מסורין ביד האדם הוא מתפלל לשם לסייעו לעשות טוב ולהתרחק מן הרע. ותדביקנו במצותך, על שם (שם סג, ט) דבקה נפשי אחריך וכתוב (שם קיט, לה) הדריכני בנתיב מצותך. ואל תביאני לידי חטא וכו' על שם (בראשית כ, י) ואחשוך גם אנכי אותך מחטוא לי, וכל זה נאמר על שם (תה' קיט, כא) מכל אורח רע כליתי רגלי ואשיבה רגלי אל עדותיך. ולא לידי נסיון כי שמא לא אוכל לעמוד בנסיון. ולא לידי בזיון ידוע הוא. והרחיקנו מיצר הרע על שם (ברא' ח, כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ותמצא כי יצר רע בגימ' רשע, לומר לך, שכל ההולך אחרי יצרו נעשה רשע, וכשם שצריך לזהר מזה, כן צריך לזהר מזה, ואמרין בירושלמי דשבת בפ' שמנה שרצים (ה"ג), והסיר י"י ממך כל חולי (דברים ז, טו), זה יצ"ה שמתחלתו מתוק וסופו מר. והדביקני ביצר הטוב על שם (תה' לד, טו) סור מרע ועשה טוב. ותנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי על שם (משלי ג, ד) ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. כלומר שאהי' אהוב לשמים ולבריות. וגומלני חסדים טובים על שם (תה' קמט, יז) גמול על עבדך אחיה. כי בערב אדם עיף ויגע והולך לישן והרי הוא כמת ומפקיד נשמתו ביד הקב"ה וגומל עמו חסד ומחזירה לו בבקר כשהיא רגועה וזהו שנא' (איכה ג, כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך. בא"י גומל חסדים טובים שנאמר (ישעיה סג, ז) אשר גמלם כרחמיו וכרוב חסדיו.

כתב הרמב"ם ז"ל נהגו העם ברוב ערינו לברך ברכות אלו זו אחר זו בבית הכנסת בין נתחייבו בהן בין לא נתחייבו בהן וטעות הוא ואין ראוי לעשות כן ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה. וכתב רב נטרונאי בתשובת שאלה וברכות אלו לברך כל אחת ואחת בשעת' אי אפשר מפני טנופת הידים העסקניות אלא כשניעור

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם המעביר שנה מעיני ותנומה מעפעפי¹²⁵:

ויהי רצון¹²⁶ מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו¹²⁷ שתרגילנו בתורתך ותדפיקנו במצותיך ואל תביאנו לא לידי חטא ולא לידי עברה ועון ולא לידי נסיון ולא לידי ביוזן ואל ישלח בנו יצר הרע ותרחיקנו מאדם רע ומחבר רע ודפקנו ביצר טוב ובמעשים טובים וכוף את יצרנו להשתעבד לך ותננו היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו ותגמלנו חסדים טובים: ברוך אתה יהוה הגומל¹²⁸ חסדים טובים לעמו ישראל: ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותינו¹²⁹ שתצילנו היום ובכל יום מעיני פנים ומעזות פנים מאדם רע ומחבר רע ומשכן רע ומפגע רע מעיני

125. המעביר שנה מעיני.. — על פי תהלים קלב, ד. בגמרא ברכות שם: "המעביר חבלי שינה", וכפי שהוא לפנינו בברכת 'המפיל'. וראה בזה בגליון הגרי"ב ו'תקון תפלה' בסידור אוצר התפלות.

הניקוד "מעני" בקמץ, ואילו בברכת 'המפיל' נוקדו שתיהן בפתח, וכבר תמה על כך בקונטרס הסידור (ס"א). ודעת רז"ה (שערי תפלה, סי' כח, ובסידורו 'בית תפלה') לנקד כולן בקמץ.

126. ויהי רצון — ראה תוד"ה כל, ברכות מו, א, שבקשה זו היא המשך ברכת "המעביר", ושלכן צריך לומר "ויהי רצון" בוא"ו החיבור, וראה שו"ע"ר סי' מו סוף ס"ב.

127. ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתרגילנו.. — הנוסח בגמרא ברכות (ס ב): "ה' אלקי שתרגילנו"..., בלשון יחיד. וראה דיוק האחרונים באוצר התפלות שם, דמכיון שהתחיל עיני, עפעפי — בלשון יחיד, אם כן גם המשך הברכה הי' צריך להיות בסגנון זה. ומה שהמשך הברכה לפנינו הוא בלשון רבים, תירץ בשער הכולל (שם ס"ק יד) דהיינו על פי דברי אב"י (ברכות כט, ב — לענין תפלת הדרג): "לעולם ישתף אינש בהדי ציבורא". ועל פי זה יש לומר דתחלת הברכה הודי' היא, ועל פי לשון הכתוב הנ"ל, הרי הוא מודה על החסד שנגמל לו בפרט, ואחר כך ממשיך לבקש "בהדי ציבורא".

128. הגומל חסדים טובים — הנוסח בגמרא שם: "גומל", וכן הוא ברוב הראשונים, וכן הוא בשו"ע"ר (סי' מו ס"ח). כנוסח שלפנינו כן הוא במחזור ויטרי. ויש לעיין מאי שנא דבכמה ברכות נטבע בהן ה"א הידיעה — "המחזיר נשמות"; "הנותן ליעף כח"; לכמה נוסחאות (כולל שלפנינו) — "הנותן לשכוי", "המכין מצעדי גבר" — ובהשאר נשמט בהן ה"א הידיעה.

129. יהי רצון מלפניך.. — תפלת רבי שאמר "בתר צלותא" (ברכות טז, ב ומוזכר בגמרא שבת ל, ב). טעם העמדתה כאן — ראה שער הכולל (שם סט"ו). טעם ניסוחה בלשון יחיד, ומה גם כי בגמרא שם הרי הוא בלשון רבים — כתב בשער הכולל שם:

משום דרבינו הקדוש הי' אומרו בתר צלותא, ומסתמא היה בציבור. אבל אנחנו אומרים אותו בין ברכות חשור, ומדלא חוי ברכה חקבועה לרבים, אומרים בלשון יחיד (שו"ע"ר סי' ק).

והקשה על דבריו כ"ק אדמו"ר זי"ע (הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים, 'ביעור חמץ' סוף ד"ה יהי רצון) שהרי גם הי' רצון שאומרים בעת שריפת החמץ אינו נאמר